تجربه یک کتابخانه موفق در رویارویی با کووید 19

چگونگی رویارویی و پاسخ دهی کتابخانه‌های پژوهشی و تحقیقاتی به بیماری ویروس کرونا[۱] (اقداماتی که می‌تواند و باید انجام شود چیست؟): نمای کتابخانه دانشگاهی در پاتراس، یونان[۲]

مقدمه

ویروس کرونا یا همان کووید[۳] ۱۹ جهان را آبشخور نابسامانی های زیادی در زمینه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ... نموده است که به نوبه خود آسیب، خسارات و تبعات بعضاً جبران ناپذیری را با خود به همراه دارد. یکی از نهادهای ارائه دهنده خدمات فرهنگی کتابخانه ها هستند. کتابخانه ها و بخصوص کتابخانه های پژوهشی و تحقیقاتی و آکادمیک به‌عنوان یک نهاد فرهنگی از آسیب های دوران بحران این بیماری که کلیه جوامع را درگیر خود کرده است مستثنی نیستند و گسترش ویروس کرونا بودجه کتابخانه ها را به علت سرمایه گذاری در درمان بیماران کاهش داده و آن‌ها را در زمینه تهیه مواد و منابع دچار مشکلاتی نموده است.

تعطیلی کلیه نهادها و از جمله کتابخانه ها به علت پرهیز از تردد و عبور و مرور که با خود انتقال بیشتر بیماری را در پی دارد ارائه خدمات و سرویس دهی به کاربران تحت پوشش کتابخانه به دلایل متعدد و نبود زیرساخت های لازم بسیار مشکل است. برای حل این مسئله و بهبود وضعیت حاضر برخی از کتابخانه ها در داخل ایران و یا خارج از کشور اقداماتی را انجام داده و با انجام تمهیدات لازم، بستر مناسب برای ارائه خدمات را به شکل مجازی و از راه دور برای کاربران فراهم آورده اند. همچنین به علت گسترش سریع و آسان بیماری و درمان بسیار سخت و طاقت فرسای آن می بایست مراقبت های بهداشتی لازم در سرتاسر کتابخانه جهت حفظ سلامت کارکنان و حفاظت از منابع و دور ماندن آن‌ها از آلودگی به ویروس کرونا با جدیت هر چه بیشتر انجام گردد.

در این راستا تجربه کتابخانه ها و کتابداران موفق می تواند راهنمای خوبی برای سایر کتابخانه ها جهت اقدام و پیاده سازی به موقع باشد. مقاله حاضر، تجربه یک کتابخانه دانشگاهی در پاتراس واقع در یونان است که می تواند به‌عنوان یک پروتکل راهنمای بقیه کتابخانه ها باشد. سایر کتابخانه ها و مؤسسات نیز می بایست با تهیه و تدوین پروتکل هایی در این زمینه (به‌عنوان مثال نحوه مراقبت های بهداشتی و کنترل و ضدعفونی، نحوه اطلاع رسانی کاربران از منابع جدید و یا دسترسی آن‌ها به این منابع و...) و به اشتراک گذاری آن‌ها با دیگر مؤسسات و کتابخانه ها در حل این بحران جهانی راهگشا بوده و آن‌ها را در این امر خطیر تا زمان ریشه‌کن شدن کامل ویروس یاری رسانند.

برای مدیران

جیانیس تسکوناس[۴] ، رئیس یکی از کتابخانه های دانشگاهی و آکادمیک در پاتراس، در رابطه با ویروس کرونا یا کووید[۵] ۱۹ خاطرنشان میسازد، با بسته شدن و تعطیلی تمام مؤسسات دانشگاهی در یونان، کتابخانه خدمات و سرویس دهی خود را برای کاربران به اشتراک می گذارد. همچنین این کتابخانه کلیه کتابخانه ها را تشویق به اشتراک تجارب موفق خود در دوران این بحران به منظور کسب اطلاعات در زمینه حفاظت، ضدعفونی، پیشگیری و خدمات رسانی و سرویس دهی به مراجعان می نماید. وی در ابتدا با تأکید بر این مطلب که در سراسر جهان و در پاتراس می بایست، مسئولیت خود را به عنوان شهروندان به‌طور بسیار جدی پذیرفته و تمام اقدامات لازم را برای ممنوعیت گسترش همه گیری انجام داد، اظهار می دارد که در حالی که می بایست در خدمت رسانی و اشاعه به موقع اطلاعات به جامعه خود متعهد باشیم، ولیکن بهداشت عمومی و رعایت پروتکل های بهداشتی در حال حاضر بسیار مهم تر بوده و در اولویت قرار دارد؛ بنابراین کلیه جوامع و کتابخانه های پژوهشی می بایست، دستورالعملها و پروتکل های دقیق را در این خصوص از اداره ملی بهداشت عمومی / حفاظت از شهروندان اخذ کرده و همگی ملزم به رعایت این پروتکل ها باشیم. همچنین در این زمینه باید کاملاً با مدیریت موسسه خود همکاری کنیم تا تمامی اقدامات مناسب و مقتضی انجام گردد.

برای کاربران

جهت اشاعه به موقع اطلاعات و خدمت رسانی به کاربران، سیستم های امانت در کتابخانه دانشگاهی پاتراس به نحوی

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

تنظیم شده اند تا در طی مدت زمان بسته شدن و تعطیلی کتابخانه از پرداخت جریمه به علت تأخیر در بازگرداندن منابع به کتابخانه جلوگیری به عمل آید. بر اساس این سیستم کتاب های امانی می توانند برای مدت زمان بیشتری تمدید شوند. همچنین سعی کتابخانه در این ایام در یافتن و ارائه منابع اطلاعاتی قابل اعتماد و معتبر برای محققان است. بسیاری از ناشران، انجمن ها و انجمن های آموخته[۶] -لیست مقالات مرتبطی را که اکنون در دوران کرونا رایگان هستند تهیه می کنند. همچنین بر اساس سیستم کتابخانه دسترسی به کلیه خدمات و منابع الکترونیکی و از راه دور در هر زمان ممکن است لغو و باطل شود و ممکن است برخی از این منابع (به دلیل فوریت) نسخه های چاپی از چاپ های قبل باشند که متأسفانه به دلیل شیوع بیماری امکان تهیه نسخه جدید آن فعلاً در بازار موجود نباشد و یا بالعکس منابع نسخه زیر چاپ باشد و هنوز آماده بهره برداری و استفاده نباشد که می بایست جامعه تحت پوشش و کاربران کتابخانه را به صورت مجازی نسبت به این امر مطلع نمود و کارکنان کتابخانه پاتراس این کار را انجام می دهند.

به جای متمرکز شدن بر نظرات و عقاید شخصی، تمرکز کارکنان این کتابخانه بر روی ارائه اطلاعات علمی و بخصوص داده ها به عموم کاربران است. برای اطلاعات عمومی، در زمینه رعایت اصول ایمنی و بهداشتی، کاربران به صفحه بخش بهداشت عمومی ارجاع داده میشوند. علاوه بر منابع رسمی، موارد مورد علاقه دیگری نیز در این کتابخانه دنبال و تهیه میگردد (به‌عنوان مثال: بررسی های نظام مند و منظم[۷]، داده های خام[۸]، نقشه های مرجع[۹]، اطلاعات دارویی[۱۰]). تجربه موفق کتابداران رابط نیز می تواند ایده های بیشتری را چه در زمینه تهیه منابع و چه در زمینه خدمات رسانی در اختیار کتابخانه و کلیه جوامع و کتابخانه ها قرار دهد. همچنین تشکیل گروه ها و تیم های مختلف در زمینه امانت بین کتابخانه ای[۱۱] می تواند مقاله های با ارزشی را برای محققان بیابد.

برای کارکنان و پرسنل کتابخانه

کارکنان کتابخانه پاتراس نسبت به رعایت مسائل بهداشت فردی و شرایط پزشکی بسیار حساس هستند. در این رابطه زمانی که کارمندان نگرانی و ترس از ناقل بودن به ویروس کرونا و آلوده شدن به این ویروس را در خود و یا دیگر همکاران در محل کار که از نزدیک با آن‌ها همکاری دارند احساس کنند، مدیریت کتابخانه آن‌ها را ترغیب میکند که در این خصوص از پزشک حاضر در محل کار خود مشاوره لازم را دریافت کنند. همچنین کتابخانه در ایام شیوع این ویروس در خصوص برنامه های سفر و مسافرت نیز کار در خانه (دورکاری) انعطاف پذیری ویژه ای از خود نشان می دهد. جهت این امر تیم ها و گروه های کاری برای ارتباط با کاربران از طریق تلفن، ایمیل و رسانه های اجتماعی ایجاد و راه اندازی گردیده اند. هدف این است که ارتباطات و خدمت رسانی در کوتاه ترین زمان ممکن، مختصر، روشن و شفاف باشد.

در این راستا کتابخانه از کاربران درخواست صبر و شکیبایی و درک عمیق نسبت به سختی در ارائه خدمات از راه دور در مدت شیوع این بیماری فراگیر دارد. گاهی اوقات به هنگام اشتراک اطلاعات در رسانه های اجتماعی، برخی از نظرات و کامنت های منفی و یا توهین آمیز وجود دارد و یا اینکه برخی از کاربران به علت عدم آگاهی از سختی ارائه خدمات در دوران کرونا زبان به شکایت باز کرده و انتظار از سرویس رسانی و دریافت خدمات درست مانند ایام عادی (بدون کرونا) را داشته باشند. در این زمینه به کارکنان کتابخانه تأکید شده است که کاملاً مؤدب بوده و با صبر و بردباری کاربران را در این زمینه متقاعد سازند.

تسهیلات و امکانات داخلی

در کتابخانه پاتراس از متولیان، خدمه و کارکنان نظافت خواسته می شود که کلیه سطوح را عمیقاً تمیز کنند. این سطوح شامل دسکتاپ، دستگیره درب ها، تلفن ها، صفحه کلید و اسکنرهای مسطح هست. همچنین کلیه پرسنل و کارکنان و کارمندان، مجهز به دستکش یک‌بارمصرف و ضدعفونی‌کننده دست دارای الکل هستند. کتابخانه با اشاعه اطلاعات و نصب پوستر علائم و راهنمای شستشوی دست در ساختمان این مسئله را تبلیغ میکند.

اکنون در یونان، بنا به دستورات حکومتی کلیه کتابخانه های دانشگاهی بسته و تعطیل گردیده است. با این حال هر موقع شرایط اجازه میدهد، تنظیم ساعت کاری یا خدمات رسانی در سالن مطالعه را باید در نظر داشت و یا اینکه با محدود کردن ظرفیت اتاق های مطالعه، باید خدمات رسانی به کاربران میسر گردد. برخی از کتابخانه ها در این دوران به حالت میز پیشخوان جلو و قفسه های بسته[۱۲] که ترافیک در کتابخانه را محدود میکند، ارائه خدمات می نمایند بدین مفهوم که در ابتدای کتابخانه پیشخوان بزرگی قرار داده شده است و کاربران با مطرح نمودن تقاضای خود و انتظار در پشت میز پیشخوان، منابع مورد نیاز خود را دریافت میکنند.

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

با وجود اینکه سرویس دهی کتابخانه برای عموم بسته است، ولیکن در این کتابخانه پنجره ها، به جهت گردش جریان هوای تازه در ساختمان به منظور تهویه محیط داخلی و حفاظت از منابع و امکانات و تجهیزات به مدت چند ساعت در طول روز باز گذاشته می شوند و کارکنان موظف هستند تا اطلاع ثانوی هر روز این کار را به‌طور مداوم انجام دهند و آخرین نکته اینکه در این کتابخانه بلافاصله پس از دریافت یا تحویل کتاب و منابع آن‌ها را در قفسه ها قرار نمیدهند، به این دلیل که پرسنل در رابطه با مسئله عمر و دوام و پایداری ویروس کرونا در سطوح نرم هیچگونه اطلاعی ندارند، بنابراین با استفاده از محلول ضدعفونی کننده قوی حاوی اتانول ۹۰% ویژه تمیز کردن سطوح کتاب ها و منابع را تمیز نموده و سپس اقدام به قرار دادن منابع در قفسه ها می کنند. این راهنما میتواند به‌عنوان پروتکلی باشد که همه کتابخانه های تحقیقاتی و پژوهشی از آن آموخته و سود ببرند.

پانویس ها:

Coronavirus disease [۱]

Patras, Greece [۲]

COVID-19 [۳]

Giannis Tsakonas [۴]

Covid 19 [۵]

learned societies [۶]

systematic reviews [۷]

raw data [۸]

reference maps [۹]

pharmaceutical industry [۱۰]

interlibrary loan [۱۱]

front-desk and closed-stacks [۱۲]

منبع: https://libereurope.eu/blog/2020/03/13/coronavirus-patras-library-response

lib2mag.ir

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	ناهید خوشیان
عنوان مقاله:	تجربه یک کتابخانه موفق در رویارویی با کووید ۱۹
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: i-Kitbdr 2.0)
دوره مجله(Vol):	۶
شماره مجله(Issue):	۲
سال(Year):	۱۳۹۹
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/11583

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

lib2mag.ir

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.